

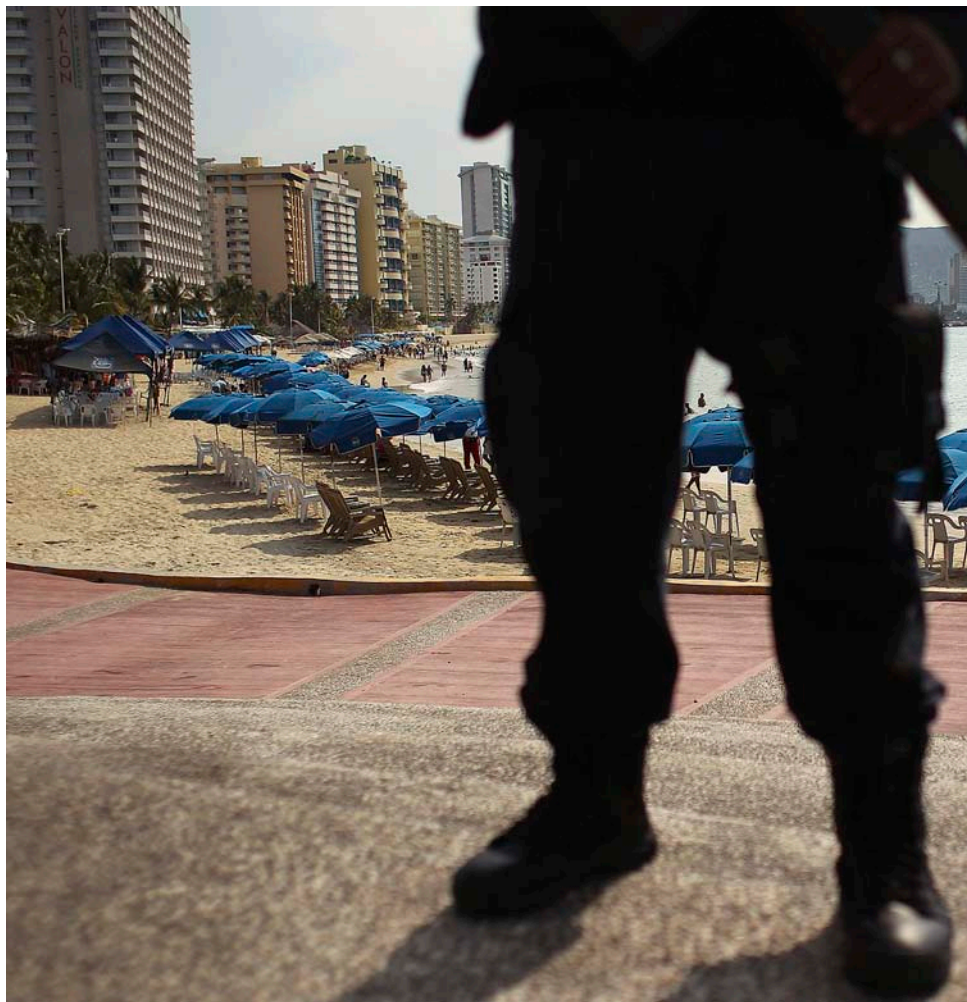
© The Economist

Un venedor de *tacos* assenyala dos llocs a la platja d'Acapulco on ha mort gent tirotejada en els últims dies. Un americà en una hamaca es recorda que té un massatge pendent, i més tard s'adona que al venedor l'han assassinat. El caos a Acapulco, la quarta ciutat més violenta del món, es limita en gran part a la perifèria, però els turistes estan començant a adonar-se de la situació. Els soldats patrullen les platges i provoquen mal-estar en comptes d'inspirar confiança. Un canadenc que va començar a venir a Acapulco en la dècada de 1970 diu que no tornarà.

Les massacres de la platja no expliquen tota la història sobre els homicidis a Mèxic. Moltes zones del país són més pacífiques del que eren, sobretot allà on les guerres entre bandes de narcotraficants han acabat amb la victòria d'una de les parts. A Acapulco, al sud-oest de l'estat de Guerrero, la lluita pel control del comerç de l'heroïna, elaborada amb les roselles que es cultiven a la zona, fa furor. Alguns tipus de delictes, inclosos els segrests i l'extorsió, sembla que van disminuint.

Però després de tres anys de davallada, la taxa nacional d'homicidis va augmentar en 2015 i continua creixent aquest any. El nombre d'homicidis al gener va ser un 11% més elevat que el mateix mes de l'any passat. Això no pronostica un retorn a la terrible violència de 2010 i 2012; gairebé el 40% d'aquest creixement és degut a l'estat de Guerrero, infestat de bandes.

Tot i així, augmenta considerablement la pressió sobre el president, Enrique Peña Nieto, que es va comprometre, en la segona meitat del seu mandat (fins a 2018), a "accelerar el ritme" sobre la qüestió de la seguretat. Un sorprenent 99% dels delictes no són sancionats, un nivell d'impunitat que fomenta la delinqüència de tot tipus. Mèxic va quedar en el número 58 de 59 països en un índex

Males platges

La taxa d'homicidis a Mèxic torna a augmentar després que hagués baixat. Però el pla del president Peña per lluitar contra els crims progressa a poc a poc.

d'impunitat mundial publicat recentment per la Universitat de les Amèriques a Puebla, al sud-est de Ciutat de Mèxic.

A la pressió pel canvi se sumen els recents escàndols. Quatre periodistes han estat assassinats en el que va d'any, un més que el 2015; l'alcalde de Temixco, al sud de Ciutat de Mèxic, va ser assassinat només un dia després d'arribar al càrrec; 49 reclusos de la presó de Topo Noi, a l'estat nord de Nuevo León, van morir en un motí al febrer. A l'estat de Veracruz, cinc persones van desaparèixer després de ser detingudes per la policia estatal, una situació similar a la desaparició de 43 estudiants a Iguala, a uns 220 km cap a l'interior d'Acapulco.

Peña Nieto té un pla

La resposta de Peña a la commoció pública causada per la desaparició dels estudiants va ser anunciar un programa

amb l'exèrcit i l'armada per combatre els delictes greus i eludeix les forces de policia locals. Amb aquestes forces estatals de mandat únic, que són suposadament més competents i eficaces que les locals, pot tenir un paper més actiu.

El pla de Peña Nieto competeix amb les propostes presentades pels partits de l'oposició, un dels quals permetria a les grans ciutats mantenir les seves forces policiaques. El més probable és que amb el temps s'aprovi una llei federal, en part pel fet que es pensa que el ministre de l'Interior, Miguel Ángel Osorio Chong, té ambicions presidencials. Mentrestant, el *mando único* s'està aplicant de manera gradual: més de la meitat dels estats l'han introduït en el seu govern. A Guerrero, només unes poques ciutats han acordat permetre que el govern de l'estat gestioni les seves forces policiaques.

La política no és el remei universal, tal com pensa el govern. No s'ha demostrat que les forces policiaques de l'estat siguin menys corruptes o més efectives que les municipals. De funcionaris incompetents n'hi ha a totes bandes. Quatre dels set polícies de l'estat detinguts per les recents desaparicions a Veracruz no havien passat les proves d'aptitud per al servei.

A Guerrero, el *mando único* podria *descontaminar* alguns dels cossos de policia local que han estat infiltrats pel crim organitzat, diu Gabino Solano, de la Universitat Autònoma de l'Estat. Però el que aquest estat necessita amb més urgència és una resposta federal rigorosa a problemes com la debilitat de l'economia, la precarietat en salut i educació i la rivalitat entre bandes de narcotraficants.

La fragmentació és en part conseqüència de l'èxit del govern en la caça de líders criminals. L'administració de Peña Nieto fins al moment n'ha aconseguit *neutralitzar* 99 dels 122 que va localitzar l'any 2013. "El govern ha demostrat que pot capturar els caps", diu Alejandro Hope, un analista de seguretat. Ara bé,

"ha de demostrar que els pot processar i mantenir-los a la presó".

També ha de desmantellar les seves organitzacions. Després de la decapitació de les bandes, el govern ha fracassat a l'hora embargar-los els béns i arrestar els seus aliats més propers, diu José Antonio Ortega, de Seguretat, Justícia i Pau, una ONG en contra de la delinqüència criminal. Edgardo Buscaglia, de la Universitat de Columbia, demana als estats que estableixin "unitats d'investigació econòmiques", les quals treballarien amb fiscals independents per trobar els béns d'origen delictiu com per exemple fàbriques i camions.

Una reforma judicial, que es va promulgar l'any 2008 i es preveu que sigui completament implementada el juny d'aquest any, té com a finalitat fer més justa la justícia. Això substituirà els processos penals a porta tancada, en els quals els jutges emeten veredictes basant-se en les declaracions escrites, amb al·legats orals entre els fiscals i els advocats de la defensa. La reforma reforça els drets dels acusats, la presumpció d'innocència inclosa, que s'inscriu en la Constitució però sovint és ignorada en la pràctica. Permet que els autors de delictes menors siguin castigats amb penes alternatives a la presó.

Si Peña Nieto pretén consolidar l'estat de dret, els polítics corruptes, així com els delinqüents armats, hauran de retre comptes. La seva proposta d'un "sistema de lluita contra la corrupció" d'organismes independents de vigilància s'està realitzant gràcies al Congrés. El mateix president Peña ha sigut acusat d'un conflicte d'interès relacionat amb el finançament de la casa de la seva esposa; una investigació va posar-ne en evidència les irregularitats. Si els mexicans es prenen seriosament les referències de lluita contra la delinqüència criminal dels seus líders, els polítics hauran de controlar-se més bé a ells mateixos. ●

Traducció de Marina Solaz Corts

de deu punts per lluitar contra la delinqüència. Es pot veure un progrés lent. La llei, que permetria al Govern federal fer-se càrrec de les administracions locals infiltrades pel crim organitzat, s'ha estancat al Congrés, en gran part a causa del temor dels polítics de l'oposició perquè el Govern podria abusar del seu poder. També ha quedat encallada una llei per la qual s'assigna un número únic d'identificació per a cada ciutadà, la qual cosa facilita el seguiment dels presumptes autors dels delictes.

Les disputes polítiques estan retardant l'entrada d'una mesura que el president considera de vital importància, una llei federal que sotmetria unes 1.800 forces locals de policia de Mèxic al control de 32 governs estatals, una política coneguda com a *mando único* (mandat unificat). Igual que el seu predecessor, Felipe Calderón, Peña compta